ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Администрација: Кнез Михаилова 46/I. | Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ | Београд, 1 јула 1927. БРОЈ 11. — ГОДИНА VIII. | Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР | Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

Пред изборима за Народну Скупштину.

Професионални политичари, такозване политичке вође, у нервозном су расположењу: у току ова три месеца, до 11 септембра, морају за себе придобити широке масе бирача, да их опет прокламују за своје представнике, који су овлашћени да говоре у име народа. Слушаћемо читава три месеца лепа обећања са свих страна, увераваће нас да је бело црно и црно бело — стара игра, која се понавља сваки пут приликом избора. Ова игра, по своме ефекту нарочито занимљива за онога, који студира психологију масе, не привлачи много нас жене, јер се не можемо научити ничем добром, лепом или корисном.

У овој изборној борби интересује нас нешто сасвим друго, наиме то, да ли ће који између безбројних кандидата — који ће без изузетка уверавати да их воде најсветлије идеје демократије, — обећати, а после у парламенту и испунити, идеју водиљу демократије: равноправност. Равноправност свију грађана је база за даље извођење идеје демократизма, а она тражи да и жене добију право гласа, исто онако, као што га имају и мушкарци — опште и једнако за све законодавне и самоуправне јединице.

У разним приликама политичке вође су признавале нама жена да треба да добијемо право гласа, признали су чак и то, да су принципијелне присталице права гласа за жене, а сад се друга најделша прилика да своје признање и своје принципе спроведу у живот. Многе политичке партије обавезује њихов програм да се боре за право гласа за жене. Да ли можемо очекивати од тих партија да се чврсто заузму за право гласа за жене?

Тврдња, да наше жене не траже право гласа и да због тога политичке партије њиху обавезане да се експонирају за то право, само је празан изговор. Нећемо набројавати колико пута и у каквим приликама су жене наше изражавале тај свој захтев на митингима, конференцијама и у публикацијама, нећемо данас набрајати факта, која говоре противно. Само питамо: да ли је егзистенција ма које политичке партије оправдана ако она чека да јој се диктују жеље и захтеви? Да ли није од виталног интереса за сваку политичку партију, да износи на површину оно, што тражи дух времена, што тражи напредак и развитак народа? Да ли је институција политичких вођа оправдана, ако они само тако рећи не сугерирају својим присталицама све оне идеје, које воде у бољу будућност? Да ли није њихова дужност, коју су примили на себе заједно са правом да се зову вође, да сами потраже сва средства која би им гарантовала то право у најширем опсегу? Ако су наше политичке вође у истини искрени поборници за демократију, за равноправност, ако им је стало до тога да задовоље целокупан народ, они морају тражити да жене, тај велики део народа, не остану и даље грађани са изузетним положајем, искључене да сарађују на најважнијим задатцима, које треба испунити за добро свију нас.

Стварни разлози против равноправности жене са мушкарцем у политичком животу не постоје. Ако је који између политичких вођа толико неозбиљан и површан, да се служи аргументима који употребљавају дилетантски научници и цинички авантуристи живота, против захтева жена — слободно, с њиме ће борба бити лака. Као што има међу женама, тако има међу мушкарцима таквих, којима се може порицати квалификација за корисне чланове друштва. Да ли се таквим мушкарцима одузимају грађанска права? Баш је то демократски, да се не обазире на оне, који чине изузетак, већ на оне непрегледне редове, који обилно, и без ларме, омогућавају живот, напредак и срећу народа. И жене су у тим редовима. Оне раде, покоравају се законима, плаћају порез, кроз своја друштва помажу социјалан рад; а држава, за чије добро оне раде, одредила им је у своме устројству, улогу Шекспировог дринца: дринац је своју улогу извршио, може да иде!

Хиљаде и хиљаде наших сељачких жена раде од зоре до мрака, хиљаде и хиљаде радница муче се по фабрикама да подижу економски живот, хиљаде учитељица, преданог свога позива, сеју дан за даном семе културе по пољу жених осећа, хиљаде младих девојака, жељних живота, труде се по канцеларијама да својом марљивошћу повисе народни капитал, лекарке, професорке и т. д. — све су у служби народа и државе. Читава ова армада мануелних и интелектуалних радиница, којима је рад живот и живот рад не вреди толико, да би могла бити равноправна са оним варошким дембелом, који ради богу дане и који мисли, у својој неодутости, да је његова егзистенција важнија од егзистенције оних милиона жена, које стварно омогућавају живот и напредак.

Права демократија не познаје привилегије. Политичка права, која важе само за мушкарце, привилегија су. Жене би се спријатељиле са привилегијама мушкараца, кад не би свакодневно слушале изјаве политичких вођа о демократизму, о правоме демократизму. Кад би они изјавили да је демократизам ограничен само на мушкарце, да су само они народ, јер само они имају политичка права и у могућности су да одлучују о животу народа и државе, — а да су жене ван тога мушко-демократског народа — рачуни би били јасни а жене би биле свесне да су искључене из народне заједнице и удесиле би своју делатност по томе. Али такве изјаве до сада нисмо чуле, напротив, несебичан рад жена за добро народа и државе био је толико пута прослављен. Зато жене нестрпљиво чекају да се направе неправду, која им је нанета од оних, који су је учинили. Такав чин очекујемо од наших политичких партија, од наших политичких вођа, јер би тиме посведочили да су постали свесни свог правог посланства као апостоли демократизма, да се у њима пробудила свест и да ће из слободне воље поправити оно што су згрешили.

Алианса Женских Покрета.

Интернационални Женски Савез.

Седнице егзекутивног комитета и сталних комисија Интернационалног Женског Савеза одржане у Женеви од 7—17 јуна.

У присуству 150 делегата из 32 државе отворила је Леди Абердин, творац и председница Интернационалног Женског Савеза, 7 јуна седнице егзекутивног комитета и председница сталних комисија у Атенеуму.

Овом састанку Леди Абердин је придавала највећи значај у историји Интернационалног Женског Савеза, и зато није чудо, што из многих земаља видимо потпуне делегације са најистакнутијим женама.

Рад у комисијама био је врло интересиван и трајао је пет дана. У њима председавају жене, које имају стручну спрему и које су својим радом стекле светску популарност. У комисијама су третирана питања која су добро прочули делегати Народних Савеза и задовољство је било слушати о успесима жена у овој земљама, где су оне моћне да утичу на законодавство, јер имају право гласа.

Значајне су резолуције донете на овом скупу: о утицају и раду жена за општи мир, заштити жене радинице, детета и његове матере, жене у служби, о борби против проституције, васпитању омладине и тежњи да се омладина целога света доведе у везу, о штетности филма као трговачког предузећа и његове користи у васпитању, и т. д

Нарочиту важност овај скуп је имао у томе што је Интер. Жен. Савез дошао у везу са Друштвом Народа и другим највећим светским установама.

Најодличнији експерти Друштва Народа упознали су делегате са најтежим његовим проблемима. Тако смо чули о разоружању и интелектуалној сарадњи у Друштву Народа. Г. Алберт Тома, говорећи о заштити жене, захтевао је да Народни Женски Савези потпомогну да се ратификују конвенције о ноћном раду и о заштити материнства у земљама, где то до сада није учињено. Велико интересовање изазвао је реферат о економској конференцији. Циљ радова у свима правцима је општи мир на коме све жене треба да раде.

Ерик Друмонд, примајући Леди Албердин и националне председнице у Друштву Народа нарочито је потражио помоћ Интер. Жен. Савеза, који има за собом 39 година успешног рада и 40.000.000 чланица. Напоменуо је да жене треба у својој домовини да обавештавају свакога о значају Друштва Народа и да ће се на тај начин сатрти два највећа његова непријатеља — равнодушност и незнање.

Г. Чемберелен, на ручку, који је у част Савета Друштва Народа приредио И.Ж С. у присуству г.г. Пол Бонкура, Шалоје, Бенеша и других угледних личности Савета, назвао је Интер. Жен. Савез »мајком Друштва Народа« и напоменуо да Савез, као права мајка, треба да подржи Друштво Народа у његовим првим корацима, да у истини постане велики суд, који ће све међународне спорове да реши. Том приликом говорили су г. г. Пол Бонкур и Бенеш.

Јавна предавања била су врло привлачна, јер су најпознатије светске говорнице узеле учешћа.

Однос наш са осталим председницама био је врло усрдан и оне су увек показивале велико интересовања за нашу земљу.

Г-ђица Ани Христић обавила је на опште задовољство своју тешку секретарску дужност.

Београд. Лепосава Петковић.

Програм рада Мале Женске Антанте.

Као што смо објавили у прошлом броју, доносимо данас у целости програм рада Мале Женске Антанте, израђен према досадашњим резолуцијама, донетим на састанцима М. Ж. А. Овај ће програм дати могућност свима нашим чланицама да се упознају са циљевима и тежњама М. Ж. Антанте.

Програм Феминистички.

1. Политичка права.

Право гласа за жене под истим условима. под којима су дата и људима. Подједнаке статуте за човека и жену, како у националним законодавствима, тако и у интернационалним.

2. Породично право.

а) Једнакост супружника у погледу управе личном имовином, као и личним отварима уопште. Мираз се мора укинути. Оба родитеља морају имати иста права и исте дужности према својој деци, они су дужни заједнички доприносити и морално и материално за своју породицу.

б) Супружник који се бави искључиво домаћим газдинством, има право на половину зараде свога супружника, који доприноси зарадом ван куће, сматраћуји да су оба рада подједнако важна и корисна.

в) Право туторства над децом има онај родитељ који надживи. Ако је један од супружника није морално квалификован да може бити тутор, други супружник има право да постане самосталан тутор деце.

г) Облигатан брак да се призна као легалан, а црквени брак да се пусти на вољу супружника.

ђ) Жени мора да се омогући да приликом удаје за странца има могућности да сама бира да ли ће задржати своју националност или прими мужевљеву.

е) Развод брака мора бити олакшан и изречен на подлози апсолутне једнакости супружника.

3. Радно право.

а) Тражити приступ жена у свима гранама рада под истим условима као и мушкарци, и исте услове за напредак.

б) Да награда за раднике оба пола буде подједнака.

в) Да подједнако право на рад у свима гранама имају и удате и неудате жене.

г) Никаква заштита рада жениног не сме бити наметнута. Законска заштита материнства мора бити тако изведена, да непогоршава њен економски положај.

д) Право удуживања мора бити дозвољено свима радницима (оба пола) и право штрајковања не сме бити забрањено.

Заштита деце.

1) Утицати да се у законодавству обезбеди најшира заштита деце, и да се у буџетима држава М. Ж. А. уносе што веће суме за издржавање деце која се налазе у материјалној или моралној беди.

2) Да се извојује законска заштита деце узимајући за основ следеће тачке:

а) да се истраживање оца законом олакша;

б) једнака одговорност родитеља према деци рођеној у браку или ван брака;

в) једнакост пред законом деце рођене у браку или ван брака;

г) да би се осигурала егзистенција деце рођене ван брака, да се утиче на стварање једне касе, која ће се издржавати прогресивним порезом очева ванбрачне деце; из те касе ће се издавати појединацо издржавање свој ванбрачној деци, издржавање матерама за време трудноће, наиме трошкова за порођај, и издржавање за најмање 6 недеља после порођаја;

д) да се међународним уговорима натера отац, који је напустио отаџбину, да одговара својим обавезама;

ђ) да се на крштеницама укине ознака „незаконито“ или „непознат“ отац.

Друштвени морал.

Друштвени морал мора бити једнак за човека и за жену.

Проституција мора бити законом забрањена.

Сви закони и одредбе, које праве у погледу морала разлику између мушкарца и жене, морају бити укинути, и све одредбе односно друштвеног морала морају се строго односити како на жену тако и на мушкарце.

Пацифистички програм.

Мала Женска Антанта желећи живо да се у југоисточном делу Европе постигне дефинитиван и сталан мир, и сматрајући да ће се тиме припремити пут да се осигура мир у целој Европи па и у целоме свету, усваја за програм свога рада следеће принципе:

А) Сматрајући да се може постићи сталан мир само систематском припремом за мир, противиће се свакој политици, која би имала за циљ да подстиче империалистички и милитаристички дух.

В) Противи се сваком тајном савезу, споразуму или уговору закљученом у циљу да створи сметњу за стварање економског или политичког савеза који би јаче приближио ране земље.

С) Сматра да би се најпре допринело политичком и економском зближењу међу нашим земљама пропагирањем:

1) Царинске уније и укидања пасоша;

2) Да се усвоји политика, која би имала за циљ унификацију, разграњавање и побољшање комуникационих средстава, да би се олакшао промет и створиле што тешње везе међу нашим државама.

3) Да се тежи остварењу организације морских пристаништа на тај начин, да она послуже интересима свих земаља.

ј) Да све земље, мале или велике, имају подједнаке обавезе према националним мањинама.

Ефективна заштита мањина тако изведена, да би им се осигурао културни, економски и социјални развитак.

С друге стране, свака пропаганда званична или приватна, која би се водила у циљу да пробуди националистички дух мањина у другој земљи, мора се искрено избегавати.

5) Васпитање омладине у искреном мирољубивом духу, тако да код нових генерација подижемо осећање солидарности и симпатија према свима народима, и да се избаци из наставе све, што би могло проузроковати осећање мржње и презирања.

6) М. Ж. А. сматра да је Друштво Народа једна институција, каја би била у могућности да стварно осигура светски мир, и изражава жељу да Друштво Народа усвоји следеће принципе: 1) да се престане са привилегијом великих сила; 2) да се изврши кодификација права и дужности националних мањина; 3) да народи буду боље заступани у Лиги Народа преко својих делегација.

Е) М. Ж. А. жели да Друштво Народа оствари жељени принцип обилатне арбитраже и општег разоружања, који сматра као један од најсигурнијих средстава да се постигне општи мир.

Резолуције Економске Комисије М. Ж. А.

1) Организације, чланови М. Ж. А. стараће се да сви трговачки уговори буду закључени на бази што је могуће већих царинских олакшица.

2) Сваки члан М. Ж. А. ће се старати да се пропагира и утиче на стварање железничке линије и осталих комуникационих средстава, у циљу олакшања и побољшања економских односа међу земљама М.Ж.А.

3) Чланови М. Ж. А. ће обавезују да заинтересују трговачке коморе и компетенте организације у својим земљама да се у погледу куповина обрађују нарочито тржиштима земаља М. Ж. А. У томе циљу пропагираће се један савез трговачких комора земаља М. Ж. А.

4) Чланови М.Ж.А. интервенисаће код својих влада у циљу да се учине олакшице у правном регулисању економских односа међу земљама М.Ж.А.

5) М.Ж.А. желећи да се постигну што јачи економски односи међу нашим земљама, изражава жељу да се оснује једна Банка земаља М.Ж.А. У томе циљу постараће се да за ово питање заинтересује Владе и финансиске кругове наших земаља. О резултату ове своје акције обавестиће Управу најдаље после шест месеци.

6) М.Ж.А. изражава жељу да се организују сајмови за земље М. Ж. А. и да се за те сајмове заинтересују широки кругови произвођача и потрошача.

7) Да би се основала домаћа женска индустрија, М.Ж.А. ће се постарати да се још у току ове године учини измена узора женске израђевине, да би се олакшала продаја.

8) Сматрајући да свако регулисање економских односа мора бити базирано на моралу, М.Ж.А. ће се старати да се у свима економским односима спроводе највиши морални принцип.

За време Конференције Мале Женске Антанте у Прагу.

Као што има сваки интернационални скуп свој неофициелни део, тако га је имала и конференција М. Ж. А., који је био исто толико занимљив као што је била конференција сама.

„Ustredni Spolek Českich Žen“ позвао нас је на ручак, који је био интересантан по месту на којем нам је био даван. Био је то „Дом за осамљене жене“. Дом је лепа, велика зграда, довршена пре две године за удовице, самице и у опште за жене без дома. Оне су га нашле овде у пуној мери. Кад смо после ручка разгледале унутрашњост зграде, отварала су се врата соба и љубазна, задовољна лица су нас звала да уђемо. Изненадио нас је индивидуалан намештај појединих соба: у некојима лепа старинска опрема, у другима савсим бела — све намештено по властитом укусу, а на свакоме прозору цвеће. Удобност се запажа и по свима осталим просторијама: лепа трпезарија, библиотека с богатим избором белетристичких и научних књига, соба за пријатељско састајање, соба за различите приредбе, (позоришни комади и друго) и, најзад, лепа, савсим модерно опремљена кухиња. Све могуће удобности су у дому; становнице располажу електричним лифтом, гасом, централним грејањем, ординацијском собом. Све то за месечно 600 Кч. (ако има само једну собу). Ако помислимо да је пенсија некојих 1000 Кч, по новом повећању 1200 Кч, видимо да могу те жене безбрижно да живе. Сада је у дому 113 особа, међу њима 10 мушкараца.

Дом је саградило »Средње Друштво Чешких Жена«, чија је председница госпођа Пуркинова. Друштво се задужило са гаранцијом државе, која даје јемство уопште за све нове зграде. Друштво има намеру да подигне још три куће, две за жене, једну за мале породице. Нацрт за овај дом израдила је жена, архитекта Милада Петрикова. Нарочито је унутрашњост дома симпатична, није ни најмање шаблонска и не потсећа на завод.

„Женску Клуб Ческу“ позвао нас је на ручак на Небожижеку. Овде ме је дубоко потресао овај догађај: Госпођа Пламинкова је позвала и госпођа Бакуло, учитеља, који је дошао са својом децом. Овај учитељ је већ сам по себи занимљива личност. Он пропагује такозвану слободну школу, а не слободну у културнобореном смислу, него с обзиром на методу наставе: настава се у њих потпуно природно, неприсилно, нарочита се пажња обраћа индивидуализацији тако да се најјаче способности интелекта граје најинтенсивније и развијају до највишег степена. Бакула је заступао ово своје мишљење до крајности и уредио је наставу савсим по својим принципима — зато су га отклонили са свих школа. После је радио дуго време у заједници са славним лекаром Д-ром Једличком, који има завод за сакату децу. На том заводу имао је Бакула прилику да примени своју методу, која је баш за ту врсту деце најприкладнија. Како се то много пута дешава, дошло је између педагога и лекара до несугласица и Бакула је напустио завод. Затим је узео под закуп локале у Смихову, скупља сакату и занемарену децу и увео је неку врсту обданишта и вечерњег забавишта. Деца раде нарочито ручни рад. Он има тако велике успехе да се његова школа издржава сама од продатих производа. Исто тако гаји и певање. Кад су били пре неколико година у Прагу Американци, њих је певање те деце толико гануло да су позвали цео мали хор у Америку где је имао велике успехе. И нама су запевали неколико песама које су нас потресле до суза. Дубоки утисак певања те деце је без сумње у искреном унутрашњем доживљају којим певају. Израз очију и потези лица сведочили су да је тужна мелодија одјек њиховог властитог душевног живота. Њихово дубоко осећање сугестивно делује на слушаоца, и нисмо се чудиле њиховом успеху у Америци.

Уопште је заштита деце у Чехословачкој веома развијена, јер не ради је у тој грани социалног рада само идеални појединци, него је и држава потпуно свесна своје дужности. Мало је држава које могу показивати тако добре заводе и тако узорно школство. По изјави инспектора школа за непотпуно чулно развијену децу г. Земанека, долази у Чешку много странаца да проучавају школство. Тако су на пр. изабрали Турци између многе државе, где су слали своје стручњаке на проучавање, баш Чешку као узор за реформу свога школств.

Имали смо прилику да разгледамо неколе школе. Мене су пре свега интересовале школе за мање обдарену децу. Присуствовала сам настави и видела лепе успехе, које су постигли учитељи с крајњом индивидуализацијом деце. Из разговора са инспектором Земанеком видела сам да је организација тих школа иста као код нас у Словеначкој, само да имају тамо више тих школа (у целој држави 155 разреда, у Словеначкој само 11) и да се њихов рад много више цени него код нас.

Нешто савсим ново за нас је била вртарска школа за девојке у Кучу поред Прага. То је тип више школе, која траже средње школску спрему или најмање нижу гимназију. У школи је теоријска и практична настава вртарства и осталих предмета који су у вези са вртарством као културе воћа, поврћа и т. д. Девојке добијају спрему за самосталне управитељице великих имања, за вртарске архитекте, вртарске инспекторе у санаторијима и великим заводима и т. д. Поред тога се труди школа да реформише чешку кухињу у том правцу да се више спрема воће и поврће, а мање месо.

Школу води конзорцији „Чешко Друштво за подизање вртарства у Прагу“. Министарство Пољопривреде га много потпомаже, даје субвенције и учитељство плаћа држава. Школа траје две године, а има и летње курсеве, које посећују већином ђерке велепоседника. Кад смо се враћале из школе причала ми је једна имућ наших пратитељки још о другим нарочитим школама за девојке у Прагу које због недостајања времена на жалост нисмо обишле. Имају домаћичке, породичне, више социалне школе и т. д. Интересовало ме је да ли имају абсолвентке тих школа после могућност за посао. Пратитељка је признала да добијају тешко одговарајућа места из два разлога: прва препрека је консервативам, а друга је у данашњој економској кризи јер је број оних који могу да плате тако спремљене жене врло мали.

Од свега што смо видели била је најзанимљивија насеобина у Кучу код Прага. Ово је несумњиво највећа социална институција у Чехословачкој. Саграђена је у павиљонском систему и има 20 павиљона, који могу да приме 3000 особа. Поједини павиљони служе за најразличитије сврхе: за сиромашне брачне парове без деце, за слабуњаву децу из Прага која остају цео дан на свежем ваздуху а у вече враћају се кућама, за сакату децу, слепу, глувонему, инвалиде, за душевно мање обдарену, реконвалесценте и т. д. Насеобина је уређена мудрено: има централну кухињу, грејање, електрику, гас, купатило, базен, библиотеку, салу за телесне вежбе — одвојену за деце и одрасле — нарочиту салу за ортопедску гимнастику. За згрздом је огроман врт који прелази у шуму. И шума припада насеобини.

Ово је институција Прашке општине за успомену десетогодишње ослобођења. Због тога биће свечано отварање идуће године кад се напуни 10 година Чехословачке државне самосталности. Општина је дала сто милиона Кч., нешто и новчани заводи међу којима Општинска Штедионица сама 45 милиона као успомену на ослобођење.

Са поносом показивале су нам чешке жене изложбу »Почетци чешког националног пробуђења«, где су изложени рукописи прих списатеља, песника и журналиста, даље њихов наметај, одело, декрети аустријанских власти о прогањању, оригинали прих чешких сликара и вајара. Изложба је давала снажан утисак жилаве истрајности чешког народа.

Све што смо виделе и упознале у Чешкој довољно нам је сведочило да се само такмичење мушкараца и жене у искреном раду за добро народа и да тај рад дубоко разумевају, што није чудо — учитељ им је Масарик.

Љубљана. Ангела Воде.

Скупљајте претплату за „Женски Покрет“!

Из предавања г-ђе Ashby, председнице Инт. Алиансе за Женско Право Гласа.

30 маја, за време седнице управе Инт. Алиансе за Женско Право Гласа, одржала је њена председница, г-ђа М. С. Ashby у Прагу предавање, из којега доносимо неколико података с обзиром на феминистички покрет у различитим државама. Г-ђа Ashby је међу осталим казала:

Као што је познато врло је развијен феминистички покрет у Скандинавским земљама особито што се тиче сексуално-етичких проблема, дочим је парламентарно-политички рад осталих жена релативно слабији, и ако имају већ дуже времена право

гласа. Врло добар је у тим земљама положај жене као домаћице и супруге, а што се тиче ванбрачног детета оно има већ скоро сасвим исте права као брачна деца. Било би неправедно прећутати да велика заслуга на томе припада и списатељима Бјерсону и нарочито Ибсену, чије су драме »Авети«, „Нора“, »Жена с мора« и т. д. револуционирале савест мушкарца у питањима еротике. Слична је ситуација у Данској, где је била дуже времена Министар Просвете, социалисткиња, г-ђа Банг. Њој се имају великим делом приписати извршене основне школе. У Данској се одржавају сада велике анкете и многобројна предавања о питању рационализације и ограничења материнства. Тамо такође постоји снажан покрет који иде за тим, да се уводи за женски пол само један назив без обзира на то да ли је жена удата или не.

У Енглеској је жена већ пре рата имала велики интерес за јавни, особито политички рад, али тек са крајем рата добила је право гласа. Али „House of Lords“ још је још увек заштворен. Енглеске жене су врло активне на пољу социалног рада и сарађују у општинама. И у најмањим селима имају жене своје састанке, где се саветују о разним питањима јавног живота. У Сједињеним Државама Северне Америке живи жена врло разнолико јер има свака држава неколе посебне законе. У Канади су жене и адвокати и судије. Веома су активне на раду за заштиту деце и младежи и успеле су да се деца која су се огрешила о закон не шаљу у казнионице него у нарочите домове, где се велики проценат поправи. У Аустралији је положај жене врло добар и био би још бољи, ако би постојао већи додир међу женским организацијама. Али то је у тој веома пространој земљи са ретком популацијом тешко. У Аустралији као и у некојим европским земљама (Холандија, Енглеска) примају жене у полицијску службу.

Релативно највећи проценат жена у парламенту има Немачка — сада 39. И ако припадају најразличитијим политичким партијама, у питању „жена“ иступају и гласају заједнички тако да су социални закони и услови за жену у Немачкој врло повољни. Уопште треба признати да немачка жена предњачи у феминистичком покрету.

Од Словенских народа најнапредније су Чехиње. Њин самосвестан и енергичан рад показује велике успехе. Врло мало могућности рада имају абсолветке права, пошто немају приступа ни у државну административну службу. Али ваља споменути да је била прва жена која је била изабрана у Средњој Европи у парламенат (покрајински сабор бивше Чешке за време Аустрије) Чехиња, г-ђа Викава-Кунетицка. У Аустрији су прилике сличне Немачкој.

Рђаво напредују феминистички покрети код романских народа. Ни у Француској, земљи Olimpe de Gouges и других заслужних револуционарки, немају жене још ни активно ни пасивно право гласа. Али је положај Францускињемного бољи као што би се могло закључити по њеној политички неједнакоправности. Француске жене могу бити адвокати и т. д. и лепе успехе показују у економском животу. Апатичност француских жена према питањима јавнога живота, последица је незаинтересмана према политици уопште код великог дела Француза. Тамо се баше политиком само изсвесних кругови. Да у држави Мусолинија, где се и мушкарцима већ узимају права, жена нема лак посао, разуме се по себи. То је тим жалосније, јер су у средњем веку баш на универзитетима Италије радиле заслужне жене. У Румунији имају жене приступ у општинске одборе али само кооптацијом.

Што се тиче Ориента, даље Азије, може се констатовати у последњим годинама врло велика агилност као последица националних покрета у којима су жене врло активне, као н. пр. у Египту, Турској. Свуда се оснивају Женски Клубови и жене добивају вишу наобразбу и места у јавној служби. И Азиатски народи имају већ своје лекарке и т. д. На Далеком Истоку најнапредније су Јапанкиње. У Кини се одигравају сада и у погледу женског питања велики догађаји. Револуционирање Азиатске жене провела је у главноме Европска жена која им је показивала путеве. Каке видимо свуда је енергичан покрет и можемо мирно гледати у будућност. —

Интересантно је да г-ђа Ashby није ништа казала у погледу Совјетске Русије. Али на упит једне присутне Немице рекла је, да је у Совјетској Русији теоретско спроведена равноправност жене са мушкарцем, само да услед рђавих екзномских прилика жене много од своје слободе немају.

Праг. Dr. Јулка Хлапец-Ђорђевић.

Ширите круг читалаца „Женског Покрета“!

Ката Гатин-Дујшин.

Волила је кист и оловку из дјетињства. Правила је слике светаца и портрете госпођа познатих, за које се је знало, да су лијепе... Рођена у Трогиру, израсла у Доброти, развијала укус у чаробној природи бококоторског заљева. Учила је у Сплиту, а касније уметничку академију у Загребу. Удата за глумца Дубравка Дујшина, миљеника загребачке публике, кретала се и даље у друштву, које је погодовало развитку њеног уметничког духа.

Недавно је изложила у Салону Галић у Сплиту — иза како је наступила у Загребу у побрала многа лијепа и заслужена признања — тридесет радова што акварела, уља, пастела цртежа.

То је била уједно и прва колективна изложба жене-сликарице у Сплиту. Изложбу је отворио начелник Др. Иван Тартаља, те је за млађу умјетницу рекао међу осталим, да у души својој осјећа дубоки умјетнички позив, који све више постаје задаћом њезиног живота.

Сав је културни Сплит са симпатијом поздравио сликарицу и признао јој одличне умјетничке квалитете.

Њене слике пуне живота одвајају жену — која зна, да продире у људску душу. И ако станеш, па помно проматраш поједине слике, наћи ћеш у многој нешто из којег кутића Катине душе и одгонетнути ћеш моменат њезиног расположења. Она зна, да кистом каже оно, што хоће.

Један од признатих најљепших њених радова јест аутопортрет. Успрвна, закопчана до врата, а црвеним шалом на рукама, са позадином бокељских фјордова... Та озбиљна појава младе жене, са дубоким мисаоним очима привлачи свачију позорност и неоспорно остављa на свакога дубок утисак.

Поред аутопортрета истичу се двије уљене слике „Демон„ и „Дјевојчица“, изражене по узорима класике. Те двије слике, које уједно представљају и два контраста у расположењу дјевојачких душа, спадају у најљепше њене радове, а показују добро познавање класичних мајстора.

Успјели су јој и дјечји акварели пуни пластике. Цртежи су јој такођер веома добри, међу којима се истичу и добром цртању особито студије главе. О пејсажа је најуспјелији „Сплит“ са много њезине топлине и колорита.

Сви радови г-ђе Гатин-Дујшин, одавају снажну женску руку тако, да се за њу може рећи, да у извађању умјетничких концепција има мужевне потезе.

Прва је изложба ове младе умјетнице свакако успјела, те нас испуња надом, да ће у свом даљем развитку досећи у нашој сликарској умјетности замјерап положај.

Сплит. Зорка Ђунио.

Писмо са села.

Да би се наши читаоци уверили колика је потреба у нашем народу да се што јаче боримо за постигнуће наших циљева, доносићемо с времена на време писма, која Женском Покрету стижу из разних крајева наше земље. Ова ће писма бити најбољи доказ да је Женски Покрет поникао из потребе нашега народа, да он има одјека не само у варошима, већ и у нашим селима. Доносимо једно писмо, упућено једној чланици Управе Женског Покрета.

»Многопоштована госпођице,

Прочитао сам нотицу о Вашем предавању која је одштампана у »Политици« од.....

Рад Женског Покрета заинтересовао је и мене и моју жену, до дна душе и ми смо вољни да Вама и Вашим многоцењеним другарицама у Женском Клубу помажемо свом душом и морално и материално, колико год будемо могли — доживотно, у толико пре и у толико више, што ми живећи у селу и међу несрећним сељачким женскињем скоро свакога дана својим очима гледамо неописане муке, које наше по души племените и по стасу и дивном женском-човечанском облику девојке сносе, пате, патњи без заштите подлежу, падају и пропадају само зато што је свет у селима у предратној и Јужној Србији до најдубљег и најболнијег сажаљења непросвећен.

— — — —

већ небројно пута да наши сељаци, у већини, без икаквога узрока одјуре своју жену батином..... тукући је кроз цело двориште до капије, на када је изјури испребијану, он се одвоји да јој помоћу лажних сведока створи одвратне кривице за које никад сиротица није ни у сну помишљала.

Потребно је врло много рада и труда, да се наш по души врло добар, вредан и разборит сељачки мушки и женски свет просвети и научи праву и дужности, којима располаже отац према деци, деца према родитељима, брат према сестри итд...

Молим Вас најусрдније, као своје рођено дете, да са уважением чланицама најдубље размислите, каква ће предавања бити најзгоднија за неписмене масе сељачкога живља обојега пола, а ја сам уверен да ће и људи и жене и момци и девојке као лист са горе сиђи из ових лепих планинских села, да чују нову и спасоносну науку из научних уста својих високо културних сестара из Женског Покрета.

Ако хоћете, ја и моја жена волели бисмо да прво предавање по селима почне у нашем лепом крају, у Ражњу или Ћићевцу, али пре тога да дођете Ви са још којом чланицом код нас бар на дводнево состовање, те да Вас ја као сељачки син сирома на лицу места упознам са неописаним патњама и језовитим мукама, под којима наше сироте сељанке падају и пропадају без заштите и без наде на спас...

Вас и све чланице Вашег уваженог клуба много поштују

16 јула 1927 г. **Персида и Миливој Николић,**
Шетка, мајор-инвалид
пошта Ражањ, Шетка.

Белешке.

Школа за помоћнице учитељица домаћичних курсева. — Женски Покрет у Београду је отворио у своме Клубу Кнез Михајлова 46 школу за помоћнице учитељица домаћичких курсева. Школа је отворена 15 јуна и има 20 ученица. Поред практичног рада, који мора да познаје свака домаћица, у школи се предају и ови предмети: матерински језик, рачун, телесно и душевно васпитање, пољопривреда, физика и хемија, земљопис и историја, хигиена, наука о домаћој економији, домаће газдинство, женски ручни рад, красноспис, цртање и певање. Управитељица школе је г-ца Драга Радонић. Женски Покрет ће о раду ове школе обавештавати своје чланове.

Добротворна Задруга Панчевачких Српкиња одржала је испите на својој ж. зан. шк. у присуству госпође референта Љубице Кнежевић, изасланика Мин. Трг. и Индустрије. На изложби доминирају банатске шаре, које прикупља г-ђа Познанова упр. школе. Уметнички везови и ткива, који сведоче о великом развитку естетског осећаја жене из народа, свесног рада панчевачких Српкиња, изложене у радионици банатских ћилимова, изазвало је најлепше одобрење изасланика.

Интернационална Лига Жена за Мир и Слободу. — У другој половини месеца јуна прошле су кроз Београд чланице Интернационалне Лиге Жена за Мир и Слободу, г-ђе N. S. Brunteon (Иркиња) М. Stattery (Енглескиња) и Fe Kitchelt (Американка). Оне су посетиле Женски Покрет, живо су се интересовале за феминистички покрет код нас и пропагирале су оснивање југословенске секције Интернационалне Лиге. Све три дошле су из Бугарске. Г-ђе Brunten и Stattery боравиле су у Бугарској годину дана руководећи акцију англо-американске организације »Friends Relief Mission« (квекери) за помоћ избегличкој деци у Бугарској. По њиховим изјавама у Бугарској постоји секција Лиге за Мир и Слободу, која је врло активна.

Последњи избори у Аустрији. — 24 априла су били избори за парламенат. У појединим областима су истовремено били избори за области скупштине а у многим местима и општинске. Жене су, на жалост, биле доста потиснуте. Као бирачи су међутим биле много тражене, али се према њима као кандидатима имало мало обзира. Само је социал-демократска партија дала добра места на кандидатским листама женама. Њих шест је било изабрано: Аделхаид Поп, Еми Фрајндлих, Габриела Профт, Амалија Сајдл, Ана Бошек и Марија Туш. Остале партије немају жене међу посланицима у парламенту. Штета што је Одга Рудел-Зајмек повукла своју кандидатуру.

За бечку општину изабрано је девет жена одборника, шест социал-демократкиња и три из хришћанско-социалне странке.

Немица вођа преговора за састав владе. — У Тирингену је приликом последње фазе покушаја за састав владе Д-р Марија Шулц, демократска посланик у тиришкој областној скупштини, водила преговоре. Ово је први пут у историји немачког парламентаризма да је задатак овакве врсте поверен једној жени.

Прва женски инжињер у Италији. — Летиција Андра је пре кратког времена положила као прва жена завршни испит на државној школи за инжињера у Риму.

Облигатно васпитање девојака у Турској. — Турски министар просвете наредио је да све девојке, чак и оне које припадају номадским племенима, обавезно имају посећивати курсеве из неговања деце, хигиене, социологије и за реформу одела.

Кинескиња у судској служби. — Суме Ченг, први кинески женски адвокат, је прва жена у својој земљи којој су националисти поверили дужност судије у шангајском суду.

Интернационални Конгрес за Социални рад одржаће се од 9 до 13 јула 1928 г. у Паризу. Председница одбора за припрему тога Конгреса је г-ца Д-р Алиса Масарик, председница Црвеног Крста у Чехословачкој. Конгрес ће поделити рад у 5 секција: 1) општа организација социалнога рада; 2) васпитање и спрема за социални рад; 3) методика индивидуалне заштите; 4) породица и индустрија; 5) Социалан рад и народно здравље. Расправе у другој секцији водиће позната немачка социална раденица Д-р Алис Саломон.

Занимљива статистика — Веома интересантну статистику израдио је статистички уред Берлина. Та статистика одговара на питања: да ли имају жене с позивом или без позива већи изглед на удају. Статистика одговара у корист жена с позивом. Год. 1925 удале се у Берлину 35.092 жене од којих је било само 8.889 или 25.2% без позива, или три четвртине свих жена које су се године 1925 удале у Берлину вршиле су позив. Највећи број жена које су се удале био је запослен у трговини као кореспонденткиње, стенотипистке, рачунске чиновнице, продавачице, и надзорнице у великим магацинима и т. д. На другоме месту су жене, запослене у занатима, предузећима, а на трећем месту службе. Дакле пут у брак води преко позива.

Колико је Беч урадио за опорављање деце. — Године 1926 послао је Беч 35.000 деце на опорављење за време летњих месеца, тако да је свако дете, просечно, било по 35 дана у фериалним колонијама. Трошкове око овог летовања сносила је бечка општина уз припомоћ збирке „Недеља за спасавање деце«. Међу овом децом је било 7.290 шегрта (мушких и женских), који су провели своје ферије ван Беча. За њих је, поред општине, помоћ добивена и од Уреда за Осигурање Радника. Фериалне колоније биле су смештене у 177 места, у којима није убројано 26 колонија у најближој околини Беча.

Проба крви као доказно средство за ванбрачног оца. — У Бечу већ дуже времена допуштају судови у тужбама за истраживање ванбрачног оца као доказно средство пробу крви, јер су медицински стручњаци изјавили да се може с потпуном сигурношћу закључити из пробе крви ко је отац детета. Ако се установи код детета крвна група 2 или 3, мора се код једног између родитеља, или код мајке или код оца установити иста крвна група. Ових дана је Највиши Суд у Аустрији донео начелну одлуку да важи проба крви као доказно средство јер ни код једног судског доказног средства не постоји више као могућност и вероватност. А пошто проба крви садржи најмање оба ова доказна средства, то је треба оценити као доказно средство у вези са осталим доказним средствима. У конкретном случају, због кога је била донета ова принципијелна пресуда Највишега Суда, је осумњичени отац ванбрачнога детета порицао да је он отац и тражио је пробу крви, и ако је мајка детета доказала да је у критичном времену имала интимне везе са осумњиченим. Проба крви показала је да немају ни мајка ни отац ову исту групу крви као дете и суд је донео пресуду да осумњичени није отац и ослободио га је плаћања алиментације.

Публикације Лиге Народа. — По предлогу саветодавне комисије против трговине белим робљем у Лиги Народа, Савет Лиге Народа је 1923 г. одредио један Комитет стручњака да простудира ово питање. Велике трошкове, које је захтевала испрпна анкета по овоме питању покривени су прилогом од American Bureau of Social Hygiene и American Social Higien Association.

Извештај рада ове комисије стручњака завршен је, и прву партију овог извештаја већ је Лига Народа објавила. Ови извештаји, одштампани у једној великој брошури, веома су интересантни, од огромне су користи за све организације и за све личности, које се боре против трговине белим робљем, и с тога објављујемо у нашем листу да би се сви заинтересовани могли обратити Лиги Народа, одсеку за пропаганду, ако је жеље купити.

Биланс Светскога Рата. — Скрећемо пажњу жена на страховиту статистику Светскога Рата коју је недавно забележио један чешки лист:

Велики Светски Рат је бројем људских жртава превазишао све раније ратове. Погинуло је и умрло 10 милиона људи, рањено 20 милиона. Мртвачким ковчезима палих (кад би се сви један до другог ставили) могао би се пут од 10.000 км. поставити — можда од Берлина до Владивостока. На Светски Рат је потрошено 700 милиарди златних марака. Није лако представити стварно значење овог броја. Али, довољно је приметити да вредност светске железничке мреже износи половину овесуме, а светска трговачка флота четвртину. Вредност злата у целом свету од краја XV века не износи више од 10—11% трошкова Светскога Рата.

тативне. идеале своје ране младости. У томе положају затекао јој је свршетак рата — и Дубровник је био срећтан, што се је Јелена де Бизаро Охмучевић могла свом својом душом да стави на чело још неоријентованог женског дубровачког свијета. Овде ће да се послужим ријечима пјесника дивног епиграма — посвећеног поклоницима од Женске Задруге дубровачке:

„Већ си пламеном Твоје заносне душе
ужегла луч просјеће
над бестужни немар женскога свијета
да му у ослобођеној отаџбини
ствараш родољубиви дух
и отвориш врата царства
знања знања и љепоте.“

И нико други није био спремнији, да води хуманитарно просвјетну установу — Женску Задругу — до племените Јелене, јер нитко други није имао толико вјере и поуздања у успјех а толико мање бојазни за неуспјех. И сад настане оно велико њезино доба, кад је напуштена а даровита сирочад налазила у њој тјешитељицу, заштитницу и мајку. Кад би се отворила сва њезина приватна кореспонденција и кад би Она била водила свој дневник о свим добрим дјелима, које је кроз то доба учинила — ускрсли би пред тобом и Београд и Париз и Оксворд — а да и не говорим о маним средиштима, одакле су јој се јављали њезини штићеници и штићенице — јер је међу њима било даровитих и младића и дјевојака. Никад нећу заборавити Њезин занос, кад ми је за кратког задњег свог боравка у Сплиту читала писмо од једног свог штићеника с насловом *„Драга мајко“*. Кад многе тајне не би биле човеку свете и кад их не би вјечним скривао у дну душе своје — »Исповијести« би најболје могле да оцијене величину многих људи, па би у том случају и лик Јелене де Бизаро Охмучевић био већи него што је слава многих људи, који су били јаки на ријечи и перу, не тако на дјелу. Она племенита а скромна душа радила је без претенсија на признање, налазећи га у својој ведрој свијести, али дугогодишња част предсједнице Женске Задруге и неких других установа, које њој дугују свој опстанак и напредак и суза, које су пратиле мртво опјело над остацима непрежалене Јелене, биле су признање Дубровника ријетког жени — Или Војновићевој — и Бранки Шеноиној.

Како је Јелсна де Бизаро Охмучевић превеће осјећала и живила више нутрпјим животом, то није била јака на ријечи, а није имала ни претенсије на то. »Ја не знам говорити« рекла је више пута учитељицама, које би се пригодом њезина боравка окупиле, да јој спреме каково изненађење, а онда би скромно наставила неколико ријечи, али тако топло и пробувено, да би за пар часака морала настати шутња, јер би те старе успомене везане с њоме преживе биле, да те оставе хладна,

И ова је велика и племенита душа имала својих разочарања и одрицања, које сигурно хартији није повјеровала, па је свој дневник понијела собом у гроб, који се диже у романтичним Бречинама над морем, под сјетним чемпресима у близини преминулих родитеља.

С Јеленом де Бизаро Охмучевић изгубио је Дубровник жену велика срца и великих идеала, жену ријетке енергије и беспримјерне љубави. Над њезиним пепелом на дан погреба склонио је главу читави Дубровник, а њезин ће рад бити забиљежен у дубровачким аналима, те ће се дугу уз литерарни рад Цвијете Зузорићеве, Анице Бошковићеве, Богашиновић Будмани Лукрецију и Јелене Рањине, представница старих Дубровкиња, споминьати и каритативно-просвјетни самопријегорни рад Јелене де Бизаро Охмучевић, као ријетки примјер савремених Дубровкиња. На њезину вјечну успомену њезине су другарице у раду, у Народној Женској Задруги у Дубровнику, основале за припомагање сиромашних ученица »фонд *Јелена де Бизаро-Охмучевић.*“

Сплит. **Dr. Јелка Перић.**

Претплаћујте се на „Женски Покрет“!

Штампарија «МЛАДА СРБИЈА» Београд Ускочка 6а Тел. 14-10